

Za doktorem Bohuslavem Hoffmannem

Ladislava Lederbuchová

LadLed@seznam.cz

Dostihla nás smutná zpráva, že náš redakční kolega PhDr. B. Hoffmann, CSc., podlehl dne 1. května 2024 náporu krátké, ale nelítostné nemoci.

Byl i jako osmdesátník (narozen 21. února 1940) velmi aktivním členem redakční rady časopisu *Český jazyk a literatura* a jeho pilným přispěvatelem. V posledním desetiletí publikoval především recenze aktuálně vydaných nových básnických sbírek českých autorů, např. Pavla Novotného nebo Vladimíra Mikeše, a kritická zamyšlení nad divadelní tvorbou pražských scén, jako např. činohry Národního divadla nebo Divadla Ypsilon. Pokračovala tak jeho snaha o představování modernistických dramaturgií a režii klasických textů, o kterých referoval i dříve hodnocením postmodernistické tvorby režiséra Petra Lébly v inscenacích Divadla Na Zábradlí.

Odborný zájem o drama a divadlo a snaha získat pro tato umění i zájem školy byl v Hoffmannově práci dlouhodobý a trvalý. Už na začátku devadesátých let vydal antologii *České drama a divadlo v druhé polovině 20. století: ukázky s komentáři*. Šlo o počín výjimečný, představující díla dvanácti českých dramatiků (včetně útvarů malých scén a autorských dramatizací), jenž sice není přímo a zjevně směřován do školních lavic, ale vzhledem k tehdejší, ale i dnešní čítankové praxi, která minimalizuje výběr ukázek moderního dramatu, byl přínos této publikace pro literární výchovu nesporný. Zájem o drama a jeho divadelní tvar autor v našem časopise následně, po deseti letech provokoval i svým článkem *Kam se poděli dramatikové 20. století*, s cílem upozornit na disproporci informací o jednotlivých literárních druzích v obsahu slovníkových příruček, učebnic a ve vyučovací praxi vůbec, neboť jeho kritický hlas byl hlasem didaktika literární výchovy.

Jako učitel působící řadu let na katedře české literatury Filozofické fakulty Karlovy Univerzity vypracoval koncepci oborové didaktiky pro literární výchovu na střední škole, která akcentovala těsné vazby na výsledky literární historie a kritiky, opírala se o teorii literárního strukturalismu a literární komunikace – jak z hlediska cílů výuky, tak s nimi spjatou metodikou procesu poznávání literatury i vlastní čtenářské komunikace žáka v interpretaci uměleckého textu. Kladl důraz na souvislosti mezi literaturou českou a světovou a obsah učiva vždy chápal kontextuálně, řekněme kulturologicky – v interdisciplinárních vztazích krásné literatury, divadla a umění výtvarného i hudebního. Že bylo Hoffmannovo kritické nahlížení na umění komplexní, dosvědčují *Dialogické interpretace* (soubor studií Jany a Bohuslava Hoffmannových), v nichž kapitoly Dialogy intersémiotické tvoří Hoffmannova pojednání o vztazích významové výstavby textu a jeho ilustrací.

Hoffmannova didaktická koncepce nepodceňovala interpretační čtenářskou tvorivost žáka, ale s respektem k poznatkové složce učiva, samozřejmě adekvátně

k žákovým psychosomatickým a sociálním možnostem rozvoje (jeho zkušenosti z učitelské praxe v učňovských oborech vzdělávání zde hrála důležitou roli). V tomto ohledu je v aktuální tendenci redukovat poznatkovou sféru učiva tato koncepce mementem, s vyzdvížením faktu, že v literární výchově není žákova kreativita svébytnou aktivitou, ale je těsně spjata s poznávacími procesy žákovy komunikace s hodnotami literárního textu a jeho kontextů.

Pro své studenty vydal řadu skript, pro učitele češtináře středních škol antologie textů pro literární výchovu: v *Přehledných dějinách literatury* a v dalších učebnicích *Literatura III a IV* je autorem kapitol o světových literaturách, v *Průvodci díly světové a české literatury* zpracoval hesla o literatuře moderní a postmoderní. Hoffmannův didaktický rukopis je znát i v učebnicích pro základní školu – spolu s manželkou lingvistkou Janou Hoffmannovou vydali ediční řady *Český jazyk. Literatura a komunikace 6–9 a Český jazyk. Česká a světová literatura*, v nichž je inovačně kladen důraz na vztah žánru, slohového postupu a jazykového stylu textu.

S úctou pohlížíme na výsledky Hoffmannovy literárněhistorické práce, nejen na objevnou monografii *Vladimír Neff* a poté i na studii *Závěrečný akord Neffova vypravěčství*, publikovanou ve sborníku Ústavu pro českou literaturu AV ČR *Život je jinde?* Nelze nezdůraznit Hoffmannův trvalý odborný zájem o modernu, zvláště o poezii Václava Hraběte a Jiřího Suchého (statí v časopisech *Česká literatura*, *Iniciály*), a postmodernu: výbor ze svých prací tohoto zaměření uspořádal jako soukromou edici a zveřejnil s názvem *Na vlnách postmoderny*.

Odchodem doktora Hoffmanna neodešel jen didaktik a literární vědec s neobyčejným rozhledem po světové literární tvorbě, zvláště modernistické, ale výrazná osobnost kulturního života, vyznávající estetické a humánní mravní hodnoty, k nimž prostřednictvím své práce vedl své studenty a čtenáře a k nimž potřebujeme stále vzhlížet v dnešní hodnotově rozkolísané době.

Hoffmannovo místo za redakčním stolem bude v tomto smyslu sice opuštěné, ale ne prázdné – Slávkův odkaz zůstává.

Ohlédnutí za Jaromírem Běličem

Hana Goláňová, PdF UHK v Hradci Králové

hana.golanova@uhk.cz

23. března 2024 uplynulo 110 let od narození prof PhDr. Jaromíra Běliče, DrSc. (1914–1977), a tak bychom mu rádi věnovali krátkou vzpomínku. Když vyslovíme jeho jméno, většina bohemisticky zaměřených studentů si ho vybaví jako českého jazykovědce, dialektologa, ale už málokdo ví, že se zabýval i literární historií, ediční činností a dílem Karla Havlíčka Borovského. Šíře jeho lingvistických zájmů byla komplexní, takže v centru jeho badatelské pozornosti se ocitala čeština mluvená i psaná. Nebyl to jen jedinečný lingvista, který svým dílem podstatně přispěl k formování